

MĚSTSKÁ PAMÁTKOVÁ REZERVACE TEREZÍN

P Ř I H L Á Š K A

DO SOUTĚŽE O CENU ZA NEJLEPŠÍ PŘÍPRAVU A REALIZACI PROGRAMU REGENERACE MPR A MPZ ZA ROK 2016

Stručné zdůvodnění přihlášky:

Charakteristika objektů, veřejného prostoru, souboru budov, chráněných území, atd., které považujete za hlavní důvod k podání přihlášky do soutěže o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR a MPZ za rok 2016, doplněnou fotodokumentací.

Město Terezín bylo založeno koncem 18. století jako vojenská pevnost až do konce 20. století bylo s vojenským živlem bytostně spjato. Armáda nepřetržitě po více jak dvě století užívala velkou část města i jeho opevnění a z toho vycházel poněkud jiný režim památkové ochrany než v jiných městech. Ačkoliv první krůčky ke stavebně historickému zhodnocení Terezína byly provedeny již dříve, s důkladnější památkovou ochranou historického Terezína bylo započato až v 90. letech minulého století.

Prohlášením vlády ČR č. 443 ze dne 29. 7. 1992 byla v Terezíně vyhlášena městská památková rezervace (Nařízení vlády České republiky ze dne 29. července 1992 o prohlášení území historického jádra města Františkovy Lázně a území pevnosti Terezín za památkové rezervace).

Od té doby se započalo s postupnou a pozvolnou revitalizací městské památkové rezervace, která byla navíc zásadně poznamenána katastrofálními povodněmi v roce 2002 a 2013, kdy se nejprve celé město a o 11 let později jeho větší část ocitla dlouhodobě pod vodou. Od roku 1992 je Terezín městskou památkovou rezervací začala ve městě také působit komise regenerace MPR. Od roku 2006 je rozhodnutím ministra kultury zařazen na indikativní seznam historických lokalit České republiky pro nominaci na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

V zásadě však terezínská památková rezervace zůstává ve srovnání s ostatními velmi svébytným organizmem. Vznik a dosavadní historické okolnosti nedovolovaly větší nebo koncepčnější památkovou ochranu. S ní se započalo až v podstatě v posledních 20 letech. Závažnou okolností je také to, že Terezín nemá podrobněji známou ani svou vlastní historii. Dosavadní míra poznání stavební historie, použitých materiálů i postupů je odvislá od dochovaných plánů odtržených však od své textové části, a od nálezů během stavby. Město tak má jistě co dohánět, ale nelze mu upřít, že by se nesnažilo.

Pevnostní město Terezín se nachází na řece Ohři asi 1,5km před jejím soutokem s Labem u Litoměřic. Rozkládá se na území o rozloze přibližně 4km² (bez tří přilehlých vesnic České a Nové Kopisty a Počaply). Z toho samotná městská památková rezervace zabírá plochu více jak 2,7km². V zásadě lze terezínskou památkovou rezervaci rozdělit na tři historické části. Na východě se nachází tzv. Malá pevnost vytyčená od západu korytem Staré Ohře. Ta je prohlášena národní kulturní památkou a spadá pod správu Památníku Terezín a Ministerstva kultury ČR.

Západně od ní, ohrazeny z východu Starou Ohří a ze západu Novou Ohří, se rozprostírá tzv. Horní a Dolní retranchement, jež od sebe vzájemně odděluje Pražská ulice a Principova alej. Dříve v podstatě volná opevněná prostranství mají dnes různé využití. Severní část je částečně využita jako zemědělská plocha, částečně pro potřeby průmyslu. Zdejší část opevnění dnes již nenávratně zmizela. Jižní strana naopak slouží částečně jako národní hřbitov Malé pevnosti, z větší části jako zahrádkářská kolonie. Její opevnění bylo nedávno opraveno během budování protipovodňových opatření, která zdejší val používá jako hráz.

Největší částí je tzv. Hlavní pevnost, tedy město a opevnění nacházející se západně od koryta Nové Ohře. Sem spadají nejen mohutné městské fortifikace obepínající třemi pásy valů a dvěma příkopy celé město. Systém vodního manévru umožňoval skrze náпустní a výпустní stavidla zaplavení všech příkopů, ale také úmyslně snížených kotlin v severním a jižním předpolí pevnosti. Kromě míst, kde se západně od pevnosti táhne mírné návrší k Lovosicím a úzkého pruhu východně od Malé pevnosti. Pod ním je však hustá mnohakilometrová dvoupatrová spleť podzemních minových chodeb. Proto pod MPR spadá také široké předpolí pevnosti – zejména na západě a jihu. Obklopeno tímto mohutným opevněním spočívá samotné město Terezín členěné na pravouhlém půdoryse uliční sítě. Nacházejí se v něm erární i civilní stavby vybudované od konce 18. do počátku 20. století. Kromě toho nelze však pominout ani ostatní historickou infrastrukturu města – kanalizační systém z 80. let 19. století, historické dlažby komunikací (dodnes často pod novodobým asfaltovým povrchem) apod.

Těžko proto hodnotit nejvýznamnější památky v rámci MPR. Má-li to být impozantní empírový kostel Vzkříšení Páně (1805-1810), objekt Zbrojnice s reprezentativní fasádou (1782-1784), polozapomenutý palác městského typu Wieserův dům (1784-1788) či ostatní erární budovy postavené spolu s pevností. Unikátní technickou stavbou je také zdejší Jízdárna se svým systémem l'Ormeho krovu (1861-1862), ale stranou nestojí ani samotné bastionové opevnění města, splať desítek kilometrů podzemních chodeb či geniálně jednoduchý systém manipulace s vodou v pevnosti i jejím okolí. Ostatně zcela jedinečným fenoménem je i terezínská dosud plně funkční kanalizace z 18. století. Opomenuty by ale neměly být ani civilní domy dokládající vývoj měšťanského stavitelství posledních tří století. Zkrátka Terezín toho má ještě mnoho co nabídnout a mnoho toho ještě čeká skryto na odhalení.

Zejména v posledních deseti letech se městu daří postupná revitalizace městské památkové rezervace, do které město investuje i přes svůj velmi omezený rozpočet nemalé částky. V tomto období bylo realizováno množství projektu rekonstrukcí památek. To se daří díky využívání rozličných dotačních titulů.

Nezanedbatelným počinem je již jen snaha o odlesnění a udržování rozsáhlých pevnostních valů. Po povodních 2002 bylo přistoupeno k postupnému rušení novodobých zásahů do pevnostního systému (garáže, zahrádky v příkopech a na valech, betonové cesty). Tak se podařilo z větší části obnažit a zpřístupnit velkou část opevnění. Díky projektu vybudování protipovodňových opatření mohlo být opraveno kompletně celé nábřeží Ohře na obou stranách včetně náпустních a výпустních stavidel, které opět plní svou historickou funkci. Znovu odkryt a opraven mohl být také val Horního retranchementu. Dílčí rekonstrukční práce se ale dotkly také obou vodních bran, bývalé Litoměřické a Bohušovické brány a dalších částí opevnění.

V rámci projektu IOP „Terezín – projekt oživení historických památek“ byl kompletně rekonstruován objekt Kavalíru 2, Retranchementu 5, Dělostřeleckých kasáren a Jízdárny. Do revitalizace tzv. okolí staveb spadala obnova kleští, valu a obou strážnic Litoměřické brány. Všechny výše uvedené stavby dostaly nové využití a fungují dnes jako muzeum Terezína, informační centrum, prohlídkové trasy, vysoká škola či expoziční prostory. Jízdárna se vrátila ke svému původnímu účelu výcviku jízdy a je hojně navštěvována. K projektu IOP byla také realizována oprava okolí Retranchementu 5 a stavba nového záchytného parkoviště z prostředků ROP. Ta dokončila revitalizaci této části města. V roce 2015 byla dokončena rekonstrukce unikátního systému stále funkčních historických kanalizačních stok z 18. století z prostředků Ministerstva zemědělství ČR. Po celý rok probíhá celkem devět projektů na odstranění škod po povodních z roku 2013. V rámci nich již byla dokončena oprava části hřbitova v Terezíně a Počaplech, veřejného osvětlení ve městě, interiéru bastionu 4 a 5 a nápuštních kotlín na severu a jihu. Do roku 2017 pokračují opravy cca 11 km podzemních chodeb od základní školy až po výpustní stavidla, veškerých hlavních i vedlejších příkopů a promenádní cesty podél severní strany opevnění. Cílem všech těchto projektů je uchovat a prezentovat veřejnosti celé jedinečné tereziánské bastionové opevnění a MPR.

A to jsou jen ty zásadnější a nákladnější investice. Oproti předchozím desetiletím zejména po odchodu Armády ČR se tak daří MPR postupně revitalizovat a na Terezínu samotném je to více než vidět.

Další nákladné investice do MPR se momentálně připravují v rámci dotace IROP, kde máme zažádáno o opravu Wieserova domu. Současně bylo do města navraceno vzácné dřevěné sousoší granátníků 42. pěšího pluku z r. 1916, u kterého jsme zažádali o zapsání na seznam movitých kulturních památek.

Proto jsme se rozhodli podat přihlášku do této soutěže. Nepochybně nedosahujeme kvalit některých jiných MPR, zejména co se týče infrastruktury a služeb návštěvníkům. Věříme však, že dosavadní úsilí města o revitalizaci Terezína a jeho MPR stojí za povšimnutí. V loňském roce jsme získali cenné druhé místo v krajském kole, kterého si nesmírně vážíme, a chtěli bychom na toto pro nás vzácné ocenění navázat.

A. Péče o kulturní památky v MPR nebo MPZ:

A.1. Uveďte počet nemovitých kulturních památek na území MPR nebo MPZ na konci roku 2016. Uveďte rozlohu MPR nebo MPZ v ha. /Informativní údaje./

Na území MPR se dle Ústředního seznamu kulturních památek České republiky nachází celkem 96 nemovitých kulturních památek. Přičemž pod jedinou položkou je zahrnuto celé rozlehlé opevnění pevnosti. Ostatních 95 položek jsou většinou civilní domy nebo vojenské objekty (kasárna, velitelství, kostel apod.). Samotná Malá pevnost má status národní kulturní památky. Celková rozloha MPR je cca 270 hektarů

A.2. Uveďte kulturní památky v MPR nebo MPZ, které byly na konci roku 2016 v havarijním stavu včetně důvodu havarijního stavu a doby trvání tohoto stavu.

V současnosti město Terezín nemá žádný objekt zapsán na seznamu ohrožených památek. V rámci MPR se však nachází několik objektů, které ale nejsou v nejlepším technickém stavu:

- Proviantní sklad má ve velmi špatném stavu střešní krytinu pocházející z doby ČSLA.
- Žižkova (Velká pěchotní) kasárna mají v havarijním stavu střechu a krovy. V tomto případě usilujeme o zapsání objektu na seznam ohrožených památek.

A.3. Uved'te kulturní památky v MPR nebo MPZ, které byly na konci roku 2016 nevyužívané s uvedením důvodu jejich nevyužívání a doby trvání tohoto stavu.

Po odchodu Armády ČR v devadesátých letech minulého století se zatím nepodařilo najít nové využití v podstatě pro 5 významnějších objektů. Jde o Žižkova (Velká pěchotní) kasárna, Wieserův dům, Proviantní sklad, Nemocnice a Zbrojnici. Důvodem je jejich specifický účel vzniku a rozlehlost těchto staveb, která limituje jejich nové využití. Některé dosud navrhované způsoby využití nebyly slučitelné s památkovou ochranou objektů, jelikož by představovaly přílišné nevratné zásahy do stavby.

A.4. Uved'te kulturní památky v MPR nebo MPZ, jejichž oprava byla provedena nebo dokončena v roce 2016 se stručným uvedením rozsahu obnovy a účelu využití.

V roce 2016 začaly na území města rozsáhlé opravy škod po povodních z roku 2013. Celkem probíhá 9 různých oprav. V roce 2016 byla dokončena obnova veřejného osvětlení, obnova vnitřní pevnosti Terezín – Bastion 4 a Bastion 5., obnova hřbitovů a nápustných kotlin – sever a jih.

Nepodařilo se získat dostatek prostředků na kompletní opravu hřbitova, ale obnovily se stezky, ohradní zdi, kaple i márnice a část historických hrobů.

Na hřbitově byla také provedena stavební obnova a restaurování hrobky generálmajora Carla Niclase von Steinmetz. Jedná se o náhrobek prvního velitele a zároveň vlastního stavitele pevnosti Terezín (zemř. 1798), a patří k nejhodnotnějším architektonickým stavbám na hřbitově. Sochařské zpracování odpovídá klasicistnímu sochařství.

Program regenerace:

Dům č.p. 128, ul. 28. října – obnova krovy a střechy hlavního objektu, obnova fasády ve dvoře – soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 129, ul. 28. října – obnova střechy – soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 135, ul. Palackého – výměna oken – soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 159, ul. Žižkova – obnova krovy, střechy a římsy – soukromý dům k bydlení

Dům č.p. 178, nám. ČSA – III. etapa obnovy krovy a střechy – majetek města, pronájem prostor – byty i nebyt. prostor

Dům č. 199 a 200, ul. Prokopa Holého – I. etapa obnovy krovy a střechy, oprava štítové zdi – soukromý dům, SVJ

Areál bývalého pivovaru č.p. 282 – ul. Palackého, pokrač. obnovy fasády na p.č. 202/1 (dvorní trakt – výklenek) – oprava omítek, fasádní nátěr, výměna oken a dveří, tesařské konstrukce a jejich nátěr

Areál bývalého pivovaru č.p. 282 – ul. Palackého, obnova fasády sušárny chmele na p.č. 202/4 – oprava omítek, fasádní nátěr, výměna vrat, výměna a nátěr žaluziových lamel

A.5. Uved'te v kolika případech a u kterých objektů došlo v roce 2016 ke zrušení prohlášení za kulturní památku s uvedením důvodu /např. havarijní stav, z důvodu nové výstavby, demolice, neodborné obnovy atd./.

V rámci MPR Terezín nebyla v roce 2016 zrušena žádná kulturní památka.

A.6. Uved'te v kolika případech a u kterých objektů došlo v roce 2016 k prohlášení za kulturní památku s uvedením důvodu, v kolika případech nebylo řízení dosud ukončeno, anebo objekt nebyl prohlášen za kulturní památku.

V rámci MPR Terezín nebyla v roce 2016 prohlášena žádná nová kulturní památka. Byla zaslána žádost na Ministerstvo kultury ČR o prohlášení sousoší granátvníku za kulturní památku (čeká na vyřízení).

B. Péče o ostatní objekty v MPR nebo MPZ:

B.1. Uved'te budovy v MPR nebo MPZ, které jsou ke konci roku 2016 v havarijním stavu /bez rozdílu vlastníka či charakteru objektu - rod. domy, veřejné či církevní budovy, atd./ včetně důvodu havarijního stavu a doby trvání tohoto stavu.

Na území MPR Terezín nejsou takové budovy, které by nebyly kulturní památkou.

B.2. Uved'te budovy v MPR nebo MPZ, jejichž oprava byla provedena nebo dokončena v roce 2016 se stručným uvedením rozsahu obnovy a účelu využití.

Na území MPR Terezín nejsou takové budovy, které by nebyly kulturní památkou.

B.3. Uved'te budovy v MPR nebo MPZ, které byly v roce 2016 demolovány s uvedením důvodu demolice /bez rozdílu vlastníka či charakteru objektu - rod. domy, veřejné či církevní budovy, atd./.

V MPR Terezín nebyly v roce 2016 zdemolovány žádné objekty.

C. Ostatní akce ovlivňující stav MPR nebo MPZ:

C.1. Charakterizujte současný stav parků, veřejných prostranství v MPR nebo MPZ /např. povrchy komunikací, veřejné osvětlení, městský mobiliář, stav zeleně apod./ do roku 2016 a uved'te významné akce, které byly v letech 2006 - 2016 podniknuty ke zlepšení stavu.

V roce 2005, nedlouho po ničivých povodních 2002, se město začalo pomalu stavět na nohy. Došlo k postupnému vyčištění pevnostních příkopů a valů od náletových dřevin a různých novodobých konstrukcí nejčastěji spojených se zahrádkářskou činností. Vzhledem k obrovskému objemu plochy se některé části valů pouze pravidelně prořezávají a sekají. Jiné partie však mají pravidelnější úpravu jako trávníky a veřejná prostranství. V městských parcích byly v roce 2014 vysázeny nové stromky a ty staré jsou pravidelně prořezávány. Významným počinem byla obnova lipové aleje na náměstí mladými stromky. V parcích jsou průběžně

instalovány lavičky a další vybavení. Přibylo dětské hřiště před Jízdárnou ve Fučíkově ulici. Posledním počinem v tomto směru bylo otevření hřiště pro seniory v ulici Dukelských hrdinů.

Co se silnic a chodníků dotýká, byla opravena zmiňovaná asfaltová silnice včetně chodníku „u španělského nábytku“. Na podzim bylo otevřeno záchytné parkoviště u Retranchementu 5 s převážně čedičovou dlažbou i okolními chodníky (chodník k Wieserovu domu a před strážnicí Litoměřické brány). Celé okolí původně ohrazeného Retranchementu 5 bylo vůbec zásadním způsobem revitalizováno a otevřeno veřejnosti. Nový asfaltový povrch dostala Fučíkova ulice (v historii nebyla nikdy dlážděna). Okolo rekonstruovaných objektů – Kavalír 2, Jízdárna, Dělostřelecká kasárna a Retranchement 5 byla obnoveny historické povrchy komunikací mlatové či z lámaného čediče. V rámci budování protipovodňových opatření byly vykáceny a obnoveny stezky po západním nábřeží Ohře i kolem Horního retranchementu.

Momentálně byla dokončena kompletní obnova veřejného osvětlení na celém území MPR, severní části promenádní cesty s mlatovým povrchem kolem opevnění je před dokončením a na městském hřbitově poničené povodněmi byly opraveny mlatové stezky, kaple, márnice a část hrobů. Díky rekonstrukci kanalizace a následně vedení veřejného osvětlení se započalo s podrobným výzkumem historických dlažeb městských ulic pro jejich budoucí rekonstrukce. Byly vykáceny a vyčištěny náпустní kotliny sever a jih u promenádních cest. V současnosti jsou čištěny a opravovány příkopy a kynety, které v Terezíně plní v podstatě funkci parků.

Celkový stav se tedy za poslední roky výrazně zlepšil, ale stále je na čem pracovat. Parková úprava na mnoha místech Terezína by potřebovala výrazně omladit. Častým problémem je také nepořádek v parcích a na veřejných prostranstvích daný ovšem často sociální skladbou části zdejšího obyvatelstva případně sezónními pracovníky na stavbách (aktuálně devět projektů). Nový mobiliář je také často ničen či zcizován vandaly a podobnými existencemi. Z toho důvodu byla v letošním roce v Terezíně zřízena městská policie.

C.2. Charakterizujte hlavní závady životního prostředí v MPR nebo MPZ do konce roku 2016 a uveďte významné akce, které byly v letech 2006 - 2016 podniknuty ke zlepšení stavu /čističky, prohlášení chráněných území, působení neziskových organizací a dobrovolníků, atd./.

Ke zlepšení životního prostředí v MPR bylo ve sledovaných letech učiněno mnoho malého i velkého. V rámci protipovodňových opatření se podařilo vyčistit a opravit velké pasáže pevnosti v blízkosti Ohře i jinde. Výrazně se tak pročistilo okolí městské zástavby. Historická kanalizace přestala vypouštět splašky pevnostními příkopy do Ohře a byla napojena na čističku odpadních vod. K nakládáním s odpadem byl zaveden systém nádob na separovaný odpad a také jeho pravidelný pytlový svoz. Pro zlepšení této kapitoly byl u ravelinu 15 vybudován nový sběrný dvůr.

V minulých letech bylo prohlášeno maloplošné chráněné území mokřadu na sever od Malé pevnosti a přes samotnou MPR vede několik biokoridorů. Na jezu na řece Ohři nad mostem byl vybudován rybí přechod.

Ve městě působí mnoho nestátních neziskových organizací různého typu a zaměření. Větší část z nich se podílí na údržbě životního prostředí v MPR. Nejčastěji pomáhají formou brigád na úklid pevnostního systému, případně na jeho postupném odlesňování a drobných opravách.

C.3. Charakterizujte stav technické infrastruktury v roce 2016 a uveďte hlavní investiční akce v MPR nebo MPZ v letech 2006 - 2016 /kanalizační síť, vodovodní řad, plynovod, elektrické vedení, atd./.

Část technické infrastruktury byla výše již zmíněna. Po zkušenostech z povodní 2002 a 2013 byla ve městě dokončena protipovodňová opatření chránící větší část MPR. Ve zcela katastrofálním stavu byla stále užívaná historická kanalizace z konce 18. století. Za poslední více jak dvě staletí bylo jedinou její úpravou její napojení na čističku odpadních vod. Její kompletní rekonstrukce byla dokončena k 31. 12. 2015. Plynovod ve městě je v zásadě novou záležitostí z 90. let minulého století, takže s ním zatím nebylo nutné nic řešit. Vodovodní síť prodělala v minulých letech kompletní výměnu hlavních šoupat a rekonstruován byl vodovodní řad v ulici Máchova. V tomto roce také proběhla kompletní výměna veřejného osvětlení (vedení, sloupy svítidla).

D. Péče o obyvatele a návštěvníky MPR nebo MPZ:

D.1. Počet trvalých obyvatel v roce 2006 v MPR nebo v MPZ: 1952 osob
Počet trvalých obyvatel v roce 2016 v MPR nebo v MPZ: 1825 osob

D.2. Uveďte, zda je v obci či městě zřízeno infocentrum, jaké služby nabízí návštěvníkům, jakou má provozní dobu atp.

Městské informační centrum se nachází v objektu Retranchementu 5. V místě tak je současně infocentrum, muzeum historie Terezína, prohlídky podzemních chodeb a nové parkoviště s dostatečnou kapacitou pro osobní automobily i autobusy. Návštěvník přijíždějící od Litoměřic zde tak může pohodlně zaparkovat před výletem do města. Zde se mu také dostane všech potřebných informací. Ke koupi jsou zde také nezbytné drobné suvenýry. Otevírací doba je sedm dní v týdnu od 9:00 do 17:00. Mimoto se zde také dostanou základní informace o destinacích v okolí Terezína. V tomto směru rozvíjíme úzkou spolupráci s Ústeckým krajem a destinační agenturou České středohoří, která zde má svůj informační prostor, a dalšími.

Na druhé straně MPR směrem od Doksan se pak nachází komplex Malé pevnosti Památníku Terezín, která má zase své informační centrum. Zatímco provoz Památníku se zaměřuje na dobu druhé světové války a městské expozice zase na barokní pevnost a starší historii. Obě informační centra fungují univerzálně a poskytují navzájem informace o nabídce celého Terezína.

V Terezíně je tak možné navštívit několik skupin památek dle chuti a výběru:

1) Bastionová pevnost a její historie:

- Muzeum Terezína
- Centrum pevnostního stavitelství
- Prohlídka opevnění a podzemních chodeb
- Sapéři na strážnici Litoměřické brány
- „Tempus in uniformis“ – ukázky vojáků 18. století na Kavalíru 2
- Jízdárna včetně občasných jezdeckých akcí pro veřejnost
- Dělostřelecká kasárna s Muzeem Františka Josefa I.

2) Židovské ghetto a malá pevnost:

- Malá pevnost
- Muzeum ghetta

- Magdeburská kasárna
- Krematorium
- Kolumbárium
- Modlitebna

V letošním roce byly ve spolupráci s Památníkem Terezín dány zdarma do distribuce informační mapky pro návštěvníky a po městě rozmístěn informační a navigační systém odkazující k jednotlivým objektům.

D.3. Uveďte kulturní památky, které byly zpřístupněny veřejnosti v MPR nebo MPZ v roce 2016 a s jakým zaměřením /kulturně výchovným, společenským, atd./.

Po opravách je nyní bez omezení přístupný terezínský hřbitov. Dále byl v rámci prohlídkových tras nově pro veřejnost otevřen interiér bastionu 5, kudy vede návštěvnícký okruh (trasa ve vnějším opevnění je z důvodu probíhajících oprav dočasně nepřístupná). Ostatní opravené části památek se nacházejí ve volně přístupném prostředí a nelze je tak zahrnout do této kapitoly (nápustní kotliny sever a jih apod.).

D.4. Charakterizujte občanské vybavení v MPR nebo MPZ /ubytovací, stravovací, obchodní síť, zdravotnická, tělovýchovná, kulturní zařízení, dopravní obslužnost, parkování a další – uveďte obecně jejich přírůstky nebo úbytky v hodnoceném období/.

Občanské vybavení Terezína odpovídá jeho velikosti i počtu obyvatel, okolním vesnicím i blízkosti nedalekých Litoměřic. Naopak je do jisté míry limitováno faktem, že v podstatě celý Terezín je součástí MPR. Vlakové spojení je dostatečně zajištěno nádražím v Bohušovicích nad Ohří, které souvisejí přímo s městem. Přímo do Terezína zajíždí několikrát do hodiny autobusy v trase Litoměřice – Praha. Parkování aut je řešeno jak přímo v ulicích, respektive na třech velkých záchytných parkovištích na okraji pevnosti – na Retranchementu u Malé pevnosti, před Bohušovicí branou u hřbitova a nově otevřené parkoviště u Retranchementu 5 za Litoměřickou branou. Parkování autobusů bylo omezeno pouze na výše zmíněná parkoviště. V současnosti je postupně uplatňován nový dopravní generel, který bude korigovat nyní občas chaotickou dopravu v MPR. Ve městě sídlí několik lékařských ordinací praktických i specializovaných. Pro sportovní využití zde funguje sokolovna, fotbalové hřiště, tenisové kurty i nově opravená jízdárna. Na Litoměřické kotlině se rozprostírá golfové hřiště, kynologické cvičiště a ve městě působí několik jezdeckých oddílů, dětské oddíly skautů, junáků i pionýrů a další sportovní spolky a kroužky. Obchodní síť je zde také dostatečně zastoupena a ve městě jsou k dostání všechny základní komodity. Pro větší nákupy je využívání obchodní zóna hned za Litoměřickou kotlinou (mimo katastr města) případně v samotných Litoměřicích. Výrazným nedostatkem města jsou prozatím stravovací a ubytovací kapacity. Ubytování je možné pouze v jednom hotelu s omezeným provozem a chatovém kempu u sokolovny. Možnosti přenocování ve městě jsou tedy velmi okleštěné až mizivé. Stravovacích zařízení je zde výrazně více, jejich kvalita však mnohde nedosahuje potřebných nároků k zajištění požadavků cestovního ruchu ve městě. Kapacity na obsluhu jednoho autobusu má například jen jediná provozovna a problematická je někde také úroveň poskytovaných služeb. Ubytování a gastronomii tak lze nyní považovat za nejpálčivější problém.

D.5. Úroveň propagace Programu regenerace MPR nebo MPZ na webových stránkách obce /města/, prezentace MPR nebo MPZ a kulturních památek, nacházejících se v obci /městě/, na webových stránkách obce /města/ - informace pro návštěvníky MPR nebo MPZ; informace občanům obcí a měst s MPR nebo MPZ týkající se státní památkové péče včetně programů na obnovu kulturních památek. Uveďte odkaz na příslušné www.stránky.

Všechny potřebné informace k samotnému programu regenerace jsou dostupné na níže uvedených webových stránkách města:

http://www.mestoterezin.cz/vismo/osnova.asp?id_org=16647&id_osnovy=5873&n=program-regenerace-mestskych-pamatkovych-rezervaci-a-mestskych-pamatkovych-zon-na-rok-2015-verejnopravni-smlouvy

http://www.mestoterezin.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=16647&id=140837&n=program%2Dregenerace%2Dmestskych%2Dpamatkovych%2Drezervaci%2Da%2Dmestskych%2Dpamatkovych%2Dzon%2Dna%2Drok%2D2015%2Dverejnopravni%2Dsmlouvy

Co se prezentace kulturních památek a jejich obnovy týče, probíhá v několika rovinách. U nově opravených památek je vždy v rámci povinné publicity umístěna tabulka s informací o opravě. K jednotlivým památkám navádí nové mapy a městský informační systém, které taktéž informují o opravách a MPR. Podobný obsah mají také nové webové stránky města a zejména jeho nový turistický portál www.terezin.cz.

Kromě toho jsou v každém nově opraveném objektu z programu IOP umístěny informační tabule popisující stav před a po rekonstrukci s bohatou obrazovou přílohou. Informace o opravách jsou také součástí samotného textu průvodců po pevnosti (zaměstnanci sdružení Terezín – město změny).

E. Společenský život:

E.1. Vyjmenujte místní občanská sdružení, nadace, spolky, umělecké soubory působící v obci či městě podporující regeneraci památek, jejich prezentaci a využití s uvedením jejich konkrétních aktivit v roce 2016.

I přes svou velikost žije Terezín se svou MPR pestrým společenským a kulturním životem. Velmi aktivně si počíná Kulturní komise i osadní výbory v přilehlých obcích. Pořádají se tu pravidelně sportovní utkání, koncerty, divadelní představení, plesy, akce oživení pevnosti v turistické sezóně apod. Největšími a nejnavštěvovanějšími podniky během roku jsou Josefínské slavnosti (historické městské slavnosti založení) a Tereziánské hry (mezinárodní setkání příznivců geocachingu), které navštěvují tisíce lidí. Pro život v MPR jsou však neméně důležité i nespočetné malé akce místních spolků a organizací. Jmenujme jen některé z nich:

- Steinmetz Terezín 1780 z.s.
- Terezín - město změny, zájmové sdružení právnických osob
- Klub Vojenské Historie - Pevnost Terezín
- Tradiční Historická Jednotka Infanterieregiment N°42 o.s. (THJ IR42 o.s.)
- 26. pěší divize U.S.Army
- Tělocvičná jednota Sokol Terezín
- Sdružení Ženy Tereziánska

- TMA divadlo Terezín
- Sbor dobrovolných hasičů
- Junák - svaz skautů a skautek ČR
- Vodní skauti Terezín
- Pionýr, z.s., Pionýrská skupina kpt. O. Jaroše Terezín
- Jezdecký klub Marie Terezie
- Základní škola
- Svobodná základní škola
- Galerie MAGAZÍN
- a další...

E.2. Vyjmenujte akce, které se vztahují k akcím obnovy kulturních památek z Programu regenerace MPR a MPZ, nebo využívají a rozvíjejí místní tradice /trhy, soutěže, setkání rodáků, poutě, oslavy místních svátků, atd./.

Vzhledem k rozsahu zdejší MPR, mají v podstatě všechny akce pořádané na území města vztah k MPR, využívají jejich prostory nebo kulisy a slouží tak k její propagaci. Uvedme proto jen ty významnější. Josefínské slavnosti připomínající založení města pravidelně přilákají tisíce návštěvníků a jsou asi největší událostí v Terezíně. Díky mezinárodní účasti návštěvníků i účinkujících jsou významným článkem propagace pevnosti a její historie. V současnosti si již pevně vybudovaly svou tradici a jde o největší vojenskohistorické slavnosti 18. století přinejmenším ve střední Evropě. Ústecký kraj je zařadil do svého „rodinného stříbra“. Jejich program se odehrává na různých nově zrekonstruovaných místech ve městě. Terezínské hry zase lákají příznivce geocachingu na netradiční mnohdy adrenalinové zážitky v kulisách barokní pevnosti. Také každoročně přivedou do MPR tisíce návštěvníků z celého světa. Jednotlivé disciplíny jsou rozptýleny po celé ploše MPR a tato akce tak výrazně přispívá k propagaci terezínské pevnosti coby unikátní stavební památky. Přímo k obnoveným objektům se pak vztahuje mnoho menších a pravidelnějších akcí – např. ukázky sapérů na Litoměřické bráně a vojáků 18. století na Kavalíru 2, programy Centra pevnostního stavitelství (KVH-PT) na Retranchementu 5, pravidelné trhy místních spolků, koncerty, akce pro děti, sportovní dny a závody. Namátkou uvedme některé další akce z městského kalendária:

- 29. 1 - 15. Ples města - KD Terezín
- 27.2 - Dětský karneval – KD Terezín
- 16. 3. - Malování kraslic (Městská knihovna Terezín)
- 19. 3 - Přehlídka plemenných hřebců v Jízdárně
- 23. 3 - Velikonoční tvoření - KD Terezín
- 26. 3 - Večer s TMA-divadlem
- 3. 4 - Gulliverovy cesty - představení pro děti od 4 let - KD Terezín
- 11-12. 4 - Seminář Opevnění na území České republiky - od třicet. války do současnosti
- 16. 4 - Uklidme svět, uklidme Česko 2016 - Terezín a obce
- 16. 4 - Zahájení turistické sezóny v pevnosti
- 23. 4 - Soutěž mladých hasičů (cvičiště Terezín)
- 23. 4 - 3. Terezínské BIGBEATOVÉ JARO (Jízdárna)
- 23. 4 - Pout' Počaply
- 24. 4 - Soutěž dospělých SDH (cvičiště Terezín)
- 24. 4 - Odemykání řeky Ohře (oddíl vodních skautů)
- 30. 4 - 12. cyklistický výjezd
- 30. 4 - Pálení čarodějnic – cvičiště SDH Terezín s průvodem z města
- 5 - 8.5 - Závod míru juniorů
- 14. 5 - Terezínská voříšskáda v Jízdárně (TMZ)

- 21. 5 - Terezínská cihla
- 28. 5 - Terezínské koňské hry
- 27 - 29. 5 - Terezínské hry (geocaching)
- 4. 6 - Pohádková cesta městem – Terezín
- 4.6 - Slavnost živého Izraele: Zman le-chajim! (Čas k životu) - KD Terezín
- 11. 6 - Dny Ohře – 8. Terezínská regata
- 11. 6 - Vozatajské soutěže na hasičské louce
- 9. 7 - Za pěnivou Důvou 14. ročník
- 9. 7 - Dětský cyklistický závod 12. ročník
- 3. 9 - Evropský den památek
- 24. 9 - Oslavy 140. výročí založení SDH
- 30. 9 - 1.10. - Josefínské slavnosti 2016
- 29. 10 - Ukončení turistické sezóny v pevnosti
- 29. 10. - Dušičkový speciál – prohlídky na Kavalíru 2
- 17.11. - Drakiáda (Kulturní komise) - Severní šíp Terezín
- 19.11. - Slavnostní otevření Muzea nostalgie – Kavalír 2 Terezín
- 24.11. - Vánoční tvoření (Kulturní komise) - KD Terezín
- 26.11. - Vypouštění balónků s přáním Ježíškovi a rozsvícen vánočního stromečku
- 3.12. - Vánoce v pevnosti – Kavalír 2 Terezín
- 3.12. - Adventní jarmark (Svobodná ZŠ) – Terezín
- 14.12. - Vánoční koncert (ZŠ Terezín) - KD Terezín
- 14.12. - Česko zpívá koledy (Kulturní komise) - náměstí Terezín
- 15.12. - Vánoční vystoupení klientů (DNP Křešice) - KD Terezín
- 16.12. - Vánoční koncert tria Musica Dolce Vita (Kulturní komise) -
- 31.12. - Silvestrovský cyklokros (CK Slavoj Terezín) - Terezín

E.3. Uved'te zájem podnikatelské sféry o záchranu a využití místních významných památkových objektů /zda se podílí na financování jejich obnovy nebo je jen využívají pro své aktivity včetně výše podílu soukromých prostředků na obnově památek v roce 2016 - konkrétní objekty s vyznačením finančních nákladů /.

Konkrétnější údaje nejsou známi. Ze strany podnikatelů však samozřejmě dochází k obnovování a opravám památkových objektů. Vzhledem k rozloze MPR v Terezíně ani jiná možnost není. Nejvíce viditelné jsou opravy fasád zejména stravovacích zařízení a provozoven malých soukromníků. Významnější je obnova areálu bývalého pivovaru, který je podporován z Programu regenerace již od roku 2012 a prochází rozsáhlou obnovou. Nicméně drobné opravy historických budov ve vlastnictví podnikatelů na území MPR probíhají neustále.

F. Finanční účast obce, kraje nebo státu na obnově památkových objektů v roce 2016:

F.1. Částka z rozpočtu obce /města/, věnovaná na obnovu památek v roce 2016 a v kolika případech (údaje uveďte zaokrouhleně):

- celkem na území obce /města/: 19 akcí 11.312.000 Kč
- z toho na území MPR nebo MPZ: 19 akcí 11.312.000 Kč
- v kolika případech a kolik na památky v jiném než obecním vlastnictví (na území MPR nebo MPZ) 8 akcí 313.000 Kč

**Uved'te v % jaký podíl finančních prostředků, z celkového objemu výdajů rozpočtu obce /města/, byl použit ve prospěch obnovy památek v roce 2016 na území obce /města/
22 %**

F.2. Částka z rozpočtu Ministerstva kultury v rámci Programu regenerace MPR a MPZ v roce 2016 s uvedením konkrétní akce (rozeptejte samostatně), jako přílohu uveďte tabulku rekapitulace akcí obnovy připravovaných v Programu regenerace MPR a MPZ na rok 2016, která byla přílohou Anketního dotazníku na rok 2016.

361.000,- Kč na akci: Dům „U černého medvěda“ č.p. 128 – obnova krovu a střechy hlavního objektu, obnova fasády ve dvoře

220.000,- Kč na akci: Dům č.p. 129, ul. 28. října – obnova střechy

50.000,- Kč na akci: Dům č.p. 135, ul. Palackého – výměna oken

194.000,- Kč na akci: Dům č.p. 159, ul. Žižkova – obnova krovu, střechy a římsy

222.000,- Kč na akci: Dům č.p. 178, nám. ČSA – III. etapa obnovy krovu a střechy

200.000,- Kč na akci: Dům č. 199 a 200, ul. Prokopa Holého – I. etapa obnovy krovu a střechy, oprava štítové zdi

200.000,- Kč na akci: Areál bývalého pivovaru č.p. 282 – ul. Palackého, pokrač. obnovy fasády na p.č. 202/1 (dvorní trakt – výklenek) – oprava omítek, fasádní nátěr, výměna oken a dveří, tesařské konstrukce a jejich nátěr

234.000,- Kč na akci: Areál bývalého pivovaru č.p. 282 – ul. Palackého, obnova fasády sušárny chmele na p.č. 202/4 – oprava omítek, fasádní nátěr, výměna vrat, výměna a nátěr žaluziových lamel

225.000,- Kč na akci: obnova (restaurování) náhrobku generálmajora K. N. von Steinmetz, hřbitov Terežín

F.3. Částka z jiných zdrojů /kraj, stát, EU/ - uveďte zda bylo požádáno na rok 2016 o finanční prostředky z jiných zdrojů a zda-li byly finanční prostředky získány a využity.

169.028.004,- Kč na akci: Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách v roce 2013 zdroj Ministerstvo pro místní rozvoj (celkem devět projektů)

122.790.292,- Kč na akci: Revitalizace objektu Wieserova domu v Terežíně zdroj IROP, 13. výzva – revitalizace vybraných památek – podána žádost o dotaci

3.963.294,- Kč na akci: Vybudování zázemí sociálních služeb města Terežín“ zdroj IROP – výzva č. 30 – Rozvoj sociálních služeb v SVL – podána žádost o dotaci

G. Koncepční příprava regenerace:

G.1. Územní plán /stav rozpracovanosti, datum schválení/:

Město Terezín má územní plán schválený 6. 1. 2006, k 3. 8. 2011 byl upraven.

G.2. Regulační plán MPR nebo MPZ anebo územní studie MPR nebo MPZ /stav rozpracovanosti, datum schválení zastupitelstvem/:

Vzhledem ke své velikosti Terezín žádný takový plán nemá a řídí se dalšími zde uvedenými dokumenty.

G.3. Program regenerace /aktuálnost, kvalita, datum schválení zastupitelstvem a datum jeho poslední aktualizace/:

Program regenerace MPR je odsouhlasený 23. 11. 2009, aktualizace programu 11/2015, schváleno ZM dne 9. 12. 2015

G.4. Program rozvoje obce, včetně začlenění regenerace území MPR nebo MPZ /stav rozpracovanosti, datum schválení/.

Viz kapitola G.5.

G.5. Vyjmenujte další dokumenty, využívané při realizaci regenerace MPR nebo MPZ /např. plán památkové ochrany, program obnovy vesnice, strategický plán Leader, integrovaný plán rozvoje města apod./.

Pro léta 2008-2010 byla směrodatným dokumentem Strategie města Terezín dále rozpracovaná v akčních plánech na konkrétní roky. Od r. 2010 byl v platnosti Management plán pevnostního města Terezín stanovující priority revitalizace města v návaznosti na předpokládané přijetí do UNESCO do r. 2015.

H. Závěrečný komentář:

Stručně uveďte celkové hodnocení vývoje území MPR nebo MPZ z pohledu památkové péče, popište celkový dojem z obrazu a funkcí území MPR nebo MPZ včetně veřejných prostranství, zeleně atd., proveďte hodnocení z pohledu obyvatel, návštěvníků, ale také podnikatelů.

Ve sledovaném období došlo v terezínské městské památkové rezervaci k mnoha rekonstrukcím, byť jejich kvalita může být nahlížena odlišně. Největší ruch v tomto směru proběhl v posledních letech. Nelze však již říci, že by to bylo jen díky projektu IOP a sdružení Terezín – město změny. Obdobně rozsáhlými investicemi byla také kompletní oprava historické kanalizace či právě probíhajících devět projektů odstraňování povodňových škod. Nezanedbatelné jsou také další menší opravy proběhnuvší ve sledovaném období.

Rozsáhlé partie pevnostního systému byly zbaveny náletových dřevin a jsou udržovány v odpovídajícím stavu. Jen v tomto případě se jedná o desítky hektarů valů a příkopů. Náletové dřeviny tak dále nedegradují tělesa valu. Z příkopů byly odstraněny nevhodné zahrádkářské kolonie. S opravami povodňových škod dochází ke zpřístupňování dalších rozsáhlých partií pevnosti a nezanedbatelným přínosem je také zásadní odvodnění systému díky obnově

propustnosti kynet a propustků. Díky tomu se daří prezentovat pevnostní systém jako místo procházek a výletů pro návštěvníky. Dokončená protipovodňová opatření na mnoha místech vrátila pevnostnímu systému původní hydrologické podmínky nastavené při stavbě v 18. století (systém stavidel, nábrežní zdi apod.). V dalších krocích tímto směrem se nyní pokračuje právě díky opravám povodňových škod. Rekonstrukce probíhá nejen ve všech příkopech, ale i cca 11km podzemních chodeb, bastionu 4 a 5, náпустních kotlinách, na promenádní cestě, hřbitovech, veřejném osvětlení. Jako obrovský kus práce je proto nutné kladně hodnotit už samotné obnovování a konzervace rozsáhlého pevnostního systému. Zajištění řádného stavu vodního systému, valů a podzemních chodeb je klíčová pro chod samotného města nejen jako MPR.

Mnoho oprav proběhlo v poslední době také v samotném městě – za posledních 6 let oprava Kavalíru 2, Jízdárny, Retranchementu 5, strážnice Litoměřické brány a okolí, parkoviště u Retranchementu.5, Dělostřelecká kasárna, historická kanalizace, veřejné osvětlení a další. Některé přitom představovaly větší jiné zase menší zásahy do památek. Opravy terezínských památek probíhají v režimu dotačních titulů s různou přísností například posuzování neočekávatelných změn a podobně. Prvořadě v tomto směru pak bývá řádné čerpání dotací a zachování optimálních požadavků památkové péče pak bývá mnohdy velmi komplikované. Na druhou stranu lze pozitivně hodnotit usilovnou snahu města, najít nové využití abnormálně prostorných tzv. erárních budov bývalých kasáren, kterých má momentálně nadbytek. Naštěstí se podařilo najít nové využití pro Magdeburská, Malá pěchotní a Dělostřelecká kasárna, Jízdárnu a další. Ostatní na svou šanci teprve čekají. Město má podanou žádost na financování projektu opravy Wieserova domu a rozpracovává možnosti rekonstrukce Zbrojnice. Vzhledem k výši spolufinancování různých fondů z vlastních prostředků však Terezín naráží na absolutní limity vlastního rozpočtu malé třítisícové obce. Lze bez nadsázky říci, že město je již záchranou svých památek zcela vyčerpáno.

Z pohledu návštěvníků (alespoň dle jejich vyjádření) prošlo město za poslední roky velkou přeměnou k lepšímu. Je vidět obnažený pevnostní systém, opravené domy apod. V tomto smyslu je odezva více než kladná. Výrazně pozitivně hodnotí Terezín jeho návštěvníci, kteří jej naposledy viděli před 10 – 20 – 30 lety. Velmi pozitivně je vnímáno zpřístupňování památek po městě a jejich byť drobnější opravy. O to více, že většina návštěvníků zprvu ani netuší, co Terezín jako památka nabízí. Zejména zahraniční turisté jsou často nadšeni jak pevností jako takovou, tak i způsobem její prezentace. Pozitivní ohlasy jsme také zaznamenali i na městský informační systém a nové turistické mapy. Naopak jako nedostatečný bývá návštěvníky označován stav místní infrastruktury – komunikace, ale také stravovací a ubytovací zařízení.

Vnímání MPR místními je mnohem komplikovanější. Část obyvatelstva má jistý problém s akceptováním nároků na památkovou péči. Ten bývá způsoben kombinací různých faktorů – nepochopení smyslu památkové ochrany, falešný pocit „úřední“ šikany, anonymní udání ze strany zřejmě závistivých sousedů apod. Problematická bývá například otázka povrchů komunikací, jež je zde velmi ožehavým tématem. Jinak je ale revitalizace města v poslední době vnímána spíše pozitivně. Jak mnozí praví „alespoň je vidět, že se něco děje“.

Zhodnot'te stav a způsob regulace reklamy na území MPR nebo MPZ.

Tato otázka nebyla v terezínské MPR v podstatě vůbec řešena a neexistuje pro ni tedy žádná vyhláška. Byť samozřejmě správně by vše mělo podléhat schválení městského úřadu a orgánů památkové péče. Město nemá žádný větší průmysl ani služby a většina zdejších soukromníků se živí malým podnikáním či okrajově službami v cestovním ruchu. Propagaci svých

provozoven pak řeší nejjednodušší možnou cestou, tj. formou různých „A“ a cedulí umístovaných často ledabyle a bez kontroly městského úřadu různě po MPR. Velmi často spíše hyzdí a odrazují, než že by měly lákat a prezentovat. Jakékoliv pokusy o napravení tohoto nešvaru se potkaly s razantní odezvou proti omezování práv malých živnostníků.

Uved'te informace o dalších zdrojích finančních prostředků získaných na obnovu kulturních památek v MPR nebo MPZ prostřednictvím veřejných sbírek, neziskových organizací, sponzorských darů, apod.

Díky svému jménu se nárazově podaří Terezínu získat sponzorské dary či podobné zisky na menší investice do MPR. V poslední době mohl být touto cestou vybaven park pro seniory či varhany v posádkovém kostele. O dalších možnostech této cesty financování se intenzivně jedná.

Uved'te, zda-li ve městě /obci/ existuje a funguje vlastní fond:

Město Terezín takový fond v současnosti nemá. Vzhledem ke své velikosti a rozpočtu si jej bohužel nemůže ani dovolit.